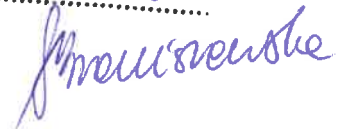

Kraków, 18.01.2020

dr hab. inż. Anna Surowiec, prof. AGH
Akademia Górniczo-Hutnicza w Krakowie
Wydział Zarządzania
Katedra Ekonomii, Finansów i Zarządzania Środowiskiem

Wydział Zarządzania P.
Sekretariat

Wpł. dn. 24.01.2020

RECENZJA

rozprawy doktorskiej mgr. Pawła Trzepizura

**pt: *Zarządzanie innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach
produkcyjnych województwa śląskiego***

promotor – prof. dr hab. Alfreda Zachorowska

promotor pomocniczy – dr inż. Dariusz Wielgórka

1. Podstawa formalno-prawna sporządzenia recenzji

Podstawę formalną sporządzenia recenzji stanowi pismo prof. dr hab. Felicjana Byłoka, Kierownika Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, z dnia 18.12.2019, informujące mnie o decyzji Rady Dyscypliny Naukowej Nauki o Zarządzaniu i Jakości PCz z dnia 17.12.2019, zgodnie z którą zostałam powołana na recenzenta rozprawy doktorskiej mgr. Pawła Trzepizura.

2. Ocena zasadności podjęcia tematu rozprawy

Problematyka uwarunkowań, rodzajów i wdrażania innowacji w przedsiębiorstwach stanowi od wielu lat przedmiot zainteresowania badaczy na świecie, czego wyrazem jest duża liczba opracowań naukowych, zarówno teoretycznych, jak i prezentujących wyniki badań empirycznych. Innowacyjność przedsiębiorstw jest źródłem przewagi konkurencyjnej, rozwoju przedsiębiorstwa i tworzenia wartości przedsiębiorstwa, wpływając równocześnie na wzrost konkurencyjności gospodarki opartej na wiedzy i przedsiębiorczości. Stąd w literaturze przedmiotu istnieje wiele narzędzi i modeli w zakresie wdrażania innowacji na poziomie

organizacji, niewiele jest natomiast opracowań na temat efektywności zarządzania innowacjami. Zarządzanie innowacjami jest szczególnym wyzwaniem dla małych i średnich przedsiębiorstw z uwagi na istnienie szeregu barier w odniesieniu do podejmowania działalności innowacyjnej, takich jak źródła finansowania, czy ograniczona dostępność zasobów rzeczowych i kadrowych. Istniejący dorobek badawczy nie wyczerpuje tematyki zarządzania innowacjami, zwłaszcza w zakresie poszukiwania nowych metod i narzędzi zwiększania efektywności zarządzania innowacjami we współczesnych organizacjach. Analiza tej problematyki podejmowana w ostatnich latach dotyczy bardzo wąskich, cząstkowych zagadnień. Można stwierdzić, że aktualnie brak jest w miarę pełnych, kompleksowych opracowań w tym zakresie, dlatego wybór tematu pracy należy uznać za uzasadniony i aktualny.

Podjęty przez Doktoranta problem badawczy wpisuje się w aktualny nurt badań naukowych, związany z poszukiwaniem rozwiązań służących poprawie efektywności zarządzania innowacjami przez współczesne przedsiębiorstwa, a także przyczynia się do poszerzenia wiedzy, w zakresie identyfikacji uwarunkowań tych działań w kontekście małych i średnich przedsiębiorstw. Uzasadnione i celowe jest zatem prowadzenie dalszych analiz o charakterze poznawczym i aplikacyjnym w odniesieniu do określonego w tytule pracy specyficznego kontekstu badawczego.

Autor rozprawy koncentruje się na przedstawieniu odpowiednich rozwiązań zwiększających efektywność zarządzania innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych województwa śląskiego. Podjęty temat uznaje za istotny, zarówno w wymiarze teoretycznym, jak i praktycznym, gdyż we współczesnej gospodarce innowacje są jednym z kluczowych czynników determinujących wzrost konkurencyjności, sukces i rozwój organizacji, a tym samym wzrost wartości firmy.

3. Cel, hipotezy i metody badawcze

Praca prezentuje zagadnienia wielopłaszczyznowej charakterystyki zarządzania innowacjami jako jednego z obszarów procesu zarządzania przedsiębiorstwem, a w szczególności specyfikę procesu zarządzania działalnością innowacyjną w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych.

Podjmując ten temat Doktorant postawił w pracy cel główny oraz trzy cele cząstkowe – teoriopoznawczy, badawczy oraz praktyczny. Celem głównym rozprawy – jak stwierdza Autor – „jest zbadanie wpływu zarządzania innowacjami na wyniki finansowe małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych województwa śląskiego”.

Powyższy cel był podstawą sformułowania pozostałych celów pracy, które Doktorant wymienia jako:

- 1) usystematyzowanie teorii dotyczącej zarządzania innowacjami,
- 2) analiza oraz ocena działalności innowacyjnej w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych oraz określenie wpływu wdrożonych innowacji na wyniki finansowe

badanych przedsiębiorstw, a także badanie zależności pomiędzy wdrażaniem różnych rodzajów innowacji a poszczególnymi wynikami finansowymi,

- 3) przedstawienie różnych koncepcji zarządzania innowacjami oraz zidentyfikowanie rozwiązania modelowego, możliwego do wykorzystania przez małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne.

Odnosząc się do drugiego celu częściowego należałoby doprecyzować sformułowanie „poszczególnymi wynikami finansowymi” wyjaśniając, jakie poziomy wyniku finansowego i kategorie tworzące wynik finansowy są przedmiotem analiz, z uwagi na to, że w rozdziale piątym analizowana jest zależność pomiędzy wybranymi zmiennymi. Niemniej jednak przedstawione cele pracy zostały określone prawidłowo i wzajemnie się uzupełniają się.

Jako podstawę rozważań podjętych w recenzowanej dysertacji dla realizacji założonych celów Doktorant określił hipotezę główną, iż „wdrażanie innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych pozytywnie wpływa na wzrost ich zysku”. Hipotezę tę uważam za interesującą z naukowego punktu widzenia i odpowiadającą ze względu na stopień trudności wymaganiom stawianym pracom doktorskim.

Dla weryfikacji hipotezy głównej Autor sformułował trzy hipotezy badawcze:

1. wdrożone innowacje produktowe oraz procesowe pozytywnie wpływają na wzrost przychodów ze sprzedaży w przedsiębiorstwie,
2. w zarządzaniu innowacjami główną barierą ich wdrażania jest niedobór własnych środków finansowych,
3. efektywne zarządzanie innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych stymuluje ich rozwój.

Sformułowane hipotezy są poprawnie postawione i właściwie porządkują dalszy tok postępowania badawczego. Dodatkowo we wstępie pracy można było przedstawić przesłanki i uzasadnienie postawionych hipotez. Z analizy treści pracy można wnioskować, że Doktorant kierował się uwarunkowaniami wskazanymi w literaturze krajowej i zagranicznej.

W rozprawie wykorzystane zostały zróżnicowane metody badawcze, takie jak: wnioskowanie logiczne, krytyczna analiza literatury przedmiotu, metoda badań ankietowych, analiza statystyczno-opisowa i analiza zależności korelacyjnej. Metody te zostały prawidłowo dobrane do charakteru problemów badawczych i przeprowadzenia weryfikacji postawionych hipotez badawczych.

Podsumowując ocenę celów pracy i hipotez badawczych należy stwierdzić, że pozwalają one dobrze określić zakres problematyki badawczej recenzowanej pracy. Sformułowane celei hipotezy sprawiają, iż recenzowana rozprawa doktorska posiada cechy pracy naukowej, stanowi pracę oryginalną i wnosi wkład do dyskusji dotyczącej zarządzania innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach w Polsce, wzbogacając dotychczasowe wyniki badań w tym obszarze.

4. Układ i konstrukcja rozprawy oraz ocena merytoryczna jej zawartości

Praca ma niewątpliwie charakter metodologiczny i aplikacyjny. Świadczy o tym nie tylko tytuł rozprawy, ale i struktura pracy. Strona metodologiczna pracy nie budzi zastrzeżeń. Treść pracy jest zgodna z tytułem pracy. Tytuły rozdziałów pracy są dostosowane do treści pracy. Konstrukcję pracy oceniam dobrze. Kolejność poszczególnych rozdziałów odpowiada kolejności etapów badania naukowego podporządkowanych realizacji celu badania. Doktorant dokonał przeglądu literatury przedmiotu porządkując wiele różnych koncepcji i podejść.

Praca składa się z pięciu rozdziałów o rozbudowanej strukturze, wstępu, zakończenia oraz bibliografii zawierającej około 280 pozycji, w tym 40 publikacji angielskojęzycznych i 2 niemieckojęzyczne. Praca liczy 235 stron, zawiera 79 rysunków i 37 tabel. W pierwszych trzech rozdziałach pracy przeprowadzone zostały studia literaturowe, wykorzystujące w szerokim zakresie literaturę krajową i zagraniczną.

Pierwszy rozdział obejmuje zagadnienia istoty i znaczenia innowacji w funkcjonowaniu przedsiębiorstw. W rozdziale tym scharakteryzowano rodzaje innowacji w przedsiębiorstwach przy zastosowaniu różnych kryteriów klasyfikacji. Omówiono modele i etapy procesu zarządzania innowacjami, dokonano także przeglądu wymienianych w literaturze uwarunkowań procesów innowacyjnych w przedsiębiorstwach, w szczególności w odniesieniu do działalności innowacyjnej sektora małych i średnich przedsiębiorstw. Analiza terminu innowacje uwzględnia szerokie spektrum poglądów, które poddane zostało wnikliwej ocenie z punktu widzenia celów pracy. Autor skategoryzował różne definicje pojęcia innowacji. Ta część rozprawy świadczy dobrze o rozeznaniu Doktoranta w problematyce innowacji.

Rozdział drugi w początkowej części prezentuje specyfikę zarządzania w małych i średnich przedsiębiorstwach. Jest to istotne nie tylko w kontekście podjętego tematu pracy, ale także następującego w ostatnich latach dynamicznego rozwoju wiedzy z zakresu zarządzania małymi i średnimi przedsiębiorstwami zarówno od strony teoretycznej, jak i praktyki zarządzania. W rozdziale tym dokonano zestawienia czynników poprawy konkurencyjności przedsiębiorstw sektora MSP, ze szczególnym uwzględnieniem roli innowacji w budowaniu przewagi konkurencyjnej oraz źródeł finansowania i barier wprowadzania innowacji w sektorze MSP.

W rozdziale trzecim scharakteryzowano etapy zarządzania innowacjami w sektorze małych i średnich przedsiębiorstw. Uwypuklono rolę poszukiwania i wyboru przedsięwzięć innowacyjnych oraz zaprezentowano narzędzia służące dokonywaniu oceny i wyboru odpowiedniego projektu innowacyjnego. Zaprezentowano również pozostałe etapy procesu zarządzania innowacjami uwzględniając specyfikę małych i średnich przedsiębiorstw. Autor dokonał krytycznej oceny etapów zarządzania innowacjami, co przyczyniło się do wyboru właściwego trybu dalszego postępowania badawczego.

Reasumując można stwierdzić, że Autor w pierwszych trzech rozdziałach pracy dokonał analizy i systematyki dotychczasowego dorobku naukowego, dotyczącego znaczenia i roli innowacji oraz zarządzania innowacjami w sektorze MSP. Treść części teoretycznej jest w zasadzie

poprawna i świadczy o znajomości tematyki oraz umiejętności dostrzegania, formułowania i rozwiązywania problemu badawczego.

Opracowane podstawy teoretyczne pozwoliły w konsekwencji na określenie kierunków badań empirycznych w zakresie:

- oceny poziomu innowacyjności przedsiębiorstw w Polsce, w szczególności małych i średnich przedsiębiorstw produkcyjnych,
- identyfikacji zewnętrznych i wewnętrznych barier wdrażania innowacji w badanych jednostkach,
- diagnozy związku między innowacjami a wybranymi wskaźnikami finansowymi i niefinansowymi.

Materiał statystyczny zebrany w odniesieniu do zagadnienia innowacyjności badanych podmiotów oraz wyniki badań ankietowych pozwoliły na przeprowadzenie w rozdziale czwartym i piątym weryfikacji postawionych hipotez badawczych. W oparciu o rozważania przedstawione w części teoretycznej rozprawy, a także przeprowadzone badania empiryczne wyodrębniono kluczowe elementy, które składają się na proces zarządzania innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach w badanych podmiotach. Za kluczowe czynniki, wpływające na możliwości usprawnienia procesów zarządzania innowacjami uznano:

- wiedzę i kompetencje kadry zarządzającej, postawę kadry wobec zmian,
- kapitał finansowy,
- zasoby rzeczowe,
- system komunikacji i współpracy z innymi podmiotami.

Przedstawione zagadnienia, z uwagi na wzrost ich znaczenia, wymagają podejmowania wieloaspektowych badań, które z jednej strony tworzą podstawy dla nowych koncepcji naukowych. Z drugiej natomiast zmierzają do opracowania modelu procesu zarządzania innowacjami realizowanego przez małe i średnie przedsiębiorstwa produkcyjne w województwie śląskim.

W zakończeniu Autor podaje najważniejsze wnioski wynikające z przeprowadzonych badań teoretycznych i empirycznych oraz formułuje końcowe konkluzje. Recenzowana praca tworzy spójną i logiczną całość. Warsztat naukowy Doktoranta uznają za poprawny, a recenzowana rozprawa przekonuje o jej predyspozycjach do pracy naukowej.

Jednakże mgr Paweł Trzepizur nie ustrzegł się pewnych uchybień i błędów, wśród których wymienić należy następujące:

- we wstępie rozprawy użyto sformułowania (s. 7): „... W rozdziale pierwszym przedstawiono teoretyczne studium dotychczasowego dorobku w zakresie innowacji w procesach zarządzania przedsiębiorstwem”, co może wskazywać, że w rozdziale tym Autor odnosi się do samego procesu zarządzania przedsiębiorstwem i kierunków jego rozwoju, co nie jest spójne z zawartością rozdziału,

- szerszego przedstawienia wymaga – moim zdaniem – zagadnienie otwartych innowacji z uwagi na sformułowany wniosek, iż wpływ na zarządzanie innowacjami wywarła koncepcja otwartego modelu innowacji,
- walory naukowe rozprawy podniosłoby zdefiniowanie pojęć: efektywność zarządzania innowacjami, sprawne zarządzanie innowacjami,
- praca jest napisana w zasadzie poprawnym językiem, nie ustrzeżono się jednak drobnych potknięć i błędów redakcyjnych, jak np. powtórzenia w bibliografii, podawanie Głównego Urzędu Statystycznego jako autora opracowań statystycznych (poz. 84, 85) – w takim przypadku opis bibliograficzny należy rozpoczynać od tytułu opracowania.

Powyższe uwagi nie umniejszają wartości naukowej rozprawy i biorąc pod uwagę jej następujące walory i osiągnięcia Doktoranta:

- ważność i aktualność wyboru problemu badawczego,
- przeprowadzenie wnikliwej analizy i systematyki dotychczasowego „dorobku” literatury, dotyczącego problematyki innowacji w małych i średnich przedsiębiorstwach,
- identyfikacja poziomu innowacyjności w małych i średnich przedsiębiorstwach województwa śląskiego,
- weryfikacja zależności między innowacjami a wybranymi wskaźnikami finansowymi i niefinansowymi w badanych podmiotach,
- opracowanie modelu procesu zarządzania innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach województwa śląskiego.

oraz wszystkie inne przedstawione w niniejszej opinii elementy oceny, stwierdzam, że recenzowana dysertacja spełnia ustawowe wymogi stawiane pracy doktorskiej.

5. Konkluzja

Reasumując stwierdzam, że recenzowana rozprawa doktorska stanowi samodzielne rozwiązanie istotnego poznawczo zagadnienia i posiada walory aplikacyjne. Podjęty problem badawczy wymagał od Doktoranta dobrej znajomości realiów procesów zarządzania innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach oraz wiedzy teoretycznej z zakresu nauk o zarządzaniu. Wymienione w recenzji uwagi nie podważają wartości merytorycznej recenzowanej pracy.

Biorąc pod uwagę walory badawcze rozprawy, umiejętność posługiwania się metodami badawczymi i zrealizowanie postawionego we wstępie celu badań uważam, że praca doktorska mgr. Pawła Trzepizura pt: *Zarządzanie innowacjami w małych i średnich przedsiębiorstwach produkcyjnych województwa śląskiego* spełnia wymagania art. 13 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 2003 roku o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach

i tytule w zakresie sztuki (Dz.U nr 65, poz. 595 z późn. zm.) w zw. z art. 179 ust. 3 ustawy z dnia 1 lipca 2018 roku Przepisy wprowadzające ustawę Prawo o szkolnictwie wyższym (Dz. U. 2018, poz. 1699). Na podstawie powyższego wnoszę o dopuszczenie recenzowanej rozprawy doktorskiej do publicznej obrony.

Anna Słowiec